

Praha 15. září 2023
Č. j.: MZP/2023/740/5384
Sp. zn.: ZN/MZP/2023/720/334
Vyřizuje: Mgr. Ing. Igor Tyleček, Ph.D.
Tel.: 267 122 707
E-mail: Igor.Tylecek@mzp.cz

Dle rozdělovníku

Stanovisko k převzetí plnění povinností provozovatelů „historických“ solárních elektráren

Vážená paní, vážený pane,

v souvislosti se zánikem zápisu/oprávnění k provozování kolektivního systému společnosti REMA PV Systém, a.s. (nyní XSOLAR REUSE SYSTÉM, a.s.) ke dni 1. ledna 2023 podle § 142 odst. 1 zákona č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností (ZVUŽ), vyvstala řada otázek týkajících se jak provozovatelů solárních elektráren, jejichž součástí jsou solární panely uvedené na trh do dne 1. ledna 2013 („historické“ solární elektrárny), tak provozovatelů kolektivních systémů s oprávněním pro podskupinu elektrozařízení 4b Solární panely zahrnující pouze/také solární panely uvedené na trh do 1. ledna 2013.

Na základě obdržných dotazů, podnětů a souvisejících jednání k této problematice sdělujeme následující stanovisko.

Základní společnou otázkou je, zda mohou provozovatelé kolektivních systémů, kteří nyní uzavřou smlouvy s provozovatelem historických solárních elektráren, kteří dříve plnili povinnosti prostřednictvím kolektivního systému XSOLAR REUSE SYSTÉM, a.s., požadovat po těchto provozovatelích solárních elektráren opětovné uhrazení recyklačního příspěvku. K této otázce a souvisejícím dotazům týkajících se zákona č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností (ZVUŽ), uvádíme následující:

Kolektivnímu systému XSOLAR REUSE SYSTÉM, a.s., zaniklo oprávnění provozovat kolektivní systém, a to ze zákona na základě § 142 odst. 1 ZVUŽ, neboť do 31. 12. 2022 nezískal nové oprávnění podle ZVUŽ, a ani o něj nepožádal. ZVUŽ v § 56 odst. 1 v případě zániku oprávnění k provozování kolektivního systému ukládá povinnost osobě, které oprávnění k provozování kolektivního systému zaniklo, převést všechny dosud nevyužité peněžní prostředky získané z příspěvků výrobců včetně výnosů z nich a prostředky tvořící rezervu provozovateli kolektivního systému, který plnění povinností těchto výrobců převzal.

Navazující věta druhá § 56 ZVUŽ, která hovoří o situaci, kdy klienti kolektivního systému přejdou k vícero provozovatelům kolektivních systémů a příspěvky jsou jim vyplaceny poměrně, směřuje na „průběžný“ systém financování kolektivních systémů, tedy na situaci, kdy výrobci kontinuálně uvádějí vybrané výrobky na trh (*„Je-li více takových provozovatelů kolektivních systémů,*

převeďte se každému z nich poměrná část těchto peněžních prostředků, která odpovídá poměru příspěvků uhrazených za výrobky uvedené na trh za období posledních 24 měsíců přede dnem zániku oprávnění provozovatele kolektivního systému každým výrobcem, který měl ke dni zániku oprávnění s provozovatelem kolektivního systému, jehož oprávnění zaniklo, uzavřenou smlouvu o kolektivním plnění“).

Systém financování sběru a zpracování solárních panelů uvedených na trh do dne 1. 1. 2013 je nastaven jako tzv. rezervní (bez průběžného financování). Provozovatel solární elektrárny měl podle § 37p odst. 2 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, uzavřít smlouvu s provozovatelem kolektivního systému, a peněžní příspěvky uhradit do 1. ledna 2019, na což navazuje kontinuálně § 72 ZVUŽ. Jedná se tedy o peněžní rezervu na budoucí recyklaci solárních panelů, která se stane později předmětem zúčtování podle § 72 odst. 2 ZVUŽ.

Lze ovšem konstatovat, že i na tzv. rezervní systém je § 56 ZVUŽ aplikovatelný a jeho smyslem je, aby bylo zajištěno financování odpadních výrobků s ukončenou životností (v tomto případě zpracování, využití a odstranění odpadních solárních panelů uvedených na trh do dne 1. ledna 2013) a provozovatelé solárních elektráren (nejen výrobci) nemuseli příspěvky hradit znovu novému provozovateli kolektivního systému.

XSOLAR REUSE SYSTÉM, a.s., tak musí převést v souladu s § 56 ZVUŽ dosud nevyužité peněžní prostředky získané z příspěvků provozovatelů solárních elektráren včetně výnosů z nich poměrně provozovatelům kolektivních systémů, kteří převzali plnění povinností provozovatelů solárních elektráren. Podle § 56 odst. 2 ZVUŽ musí právnická osoba, které zaniklo oprávnění k provozování kolektivního systému, převést všechny dosud nevyužité peněžní prostředky do 180 dnů ode dne, kdy její oprávnění zaniklo, a to způsobem, který schválí ministerstvo na návrh této právnické osoby. Je nutné poznamenat, že XSOLAR REUSE SYSTÉM, a.s., je již s plněním povinnosti v prodlení, neboť oprávnění XSOLAR REUSE SYSTÉM, a.s., zaniklo k 1. 1. 2023 a lhůta pro převedení do 180 dnů uplynula 1. července 2023. Závěr, že XSOLAR REUSE SYSTÉM, a.s., oprávnění zaniklo, potvrdil Městský soud v Praze ve svém rozsudku č. j. 14A 28/2023 – 122 ze dne 28. června 2023, kterým rozhodl o žalobě XSOLAR REUSE SYSTÉM, a.s., na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného (MŽP).

Namítanou větu třetí v § 56 odst. 1 ZVUŽ („Provozovatel kolektivního systému, který převzal plnění povinností výrobců, není oprávněn po těchto výrobcích vyžadovat opětovnou úhradu příspěvků za výrobky jimi uvedené na trh do dne zániku oprávnění provozovatele kolektivního systému, s nímž měl výrobce před převzetím povinností uzavřenou smlouvu o kolektivním plnění“) nelze vykládat izolovaně, ale je zapotřebí ji interpretovat v kontextu celého ustanovení. Uvedená věta platí pouze v případě, že dosud nevyužité peněžní prostředky získané z příspěvků výrobců včetně výnosů z nich a prostředky tvořící rezervu byly skutečně převedeny podle věty první nebo druhé § 56 odst. 1 ZVUŽ a věta třetí navazuje na předchozí věty daného ustanovení.

Rovněž věta třetí v § 56 odst. 1 ZVUŽ z hlediska svého smyslu směřuje na „průběžný“ systém financování kolektivních systémů, tedy na situaci, kdy výrobci kontinuálně uvádějí vybrané

výrobky na trh. To je možné dovozovat ze slov „za výrobky jimi uvedené na trh do dne zániku oprávnění“, podle kterých se očekává, že po tomto termínu budou ze strany výrobců uváděny na trh další výrobky, za které již musí daný výrobce platit recyklační příspěvky novému systému. Pokud by situace spojená s převzetím výrobců, jejichž kolektivní systém ztratil oprávnění, znamenala pro nový kolektivní systém zvýšení nákladů, mohl by tento provozovatel kolektivního systému na to zareagovat např. zvýšením recyklačních příspěvků výrobců, kteří uvádí vybrané výrobky na trh, včetně těch, jejichž povinnosti převzal. V případě provozovatelů solárních elektráren taková situace nastat nemůže. Danou větu zamezující „dvojití“ úhradě příspěvku tak nelze zcela aplikovat na situaci přechodu provozovatele solární elektrárny od kolektivního systému k jinému kolektivnímu systému a interpretovat ji tak, že provozovatel solární elektrárny, který uhradil příspěvky provozovateli kolektivního systému, se na základě věty třetí § 56 ZVUŽ vyvazuje z odpovědnosti zajistit předání odpadních solárních panelů uvedených na trh do dne 1. ledna 2013 ke zpracování, využití a odstranění.

V případě, že XSOLAR REUSE SYSTÉM, a.s., dosud nevyužité peněžní prostředky získané z příspěvků provozovatelů solárních elektráren včetně výnosů z nich v souladu s § 56 ZVUŽ nepřevéde poměrně provozovatelům kolektivních systémů, kteří převzali plnění povinností provozovatelů solárních elektráren, nastupuje princip odpovědnosti provozovatele solární elektrárny.

Ustanovení § 72 odst. 1 ZVUŽ stanovuje, že „Pro solární panely uvedené na trh do dne 1. ledna 2013 zajistí předání ke zpracování, využití a odstranění odpadních solárních panelů provozovatel solární elektrárny, jejíž jsou solární panely součástí, prostřednictvím provozovatele kolektivního systému, který je k zajišťování plnění těchto povinností oprávněn. Splnění těchto povinností zajistí provozovatel solární elektrárny prostřednictvím příspěvků k těmto účelům uhrazeným, na základě smlouvy uzavřené s provozovatelem kolektivního systému.“ Podle ustanovení § 125 odst. 2 písm. o) ZVUŽ se právnická nebo podnikající fyzická osoba dopustí přestupku tím, že jako provozovatel solární elektrárny v rozporu s § 72 odst. 1 ZVUŽ nezajistí předání ke zpracování, využití a odstranění odpadních solárních panelů, včetně splnění povinností s tím spojených, a může mu být v takovém případě uložena pokuta až do 5 000 000 Kč. Odpovědnost za předání ke zpracování, využití a odstranění odpadních solárních panelů uvedených na trh do dne 1. ledna 2013 tedy má provozovatel solární elektrárny, jejíž jsou solární panely součástí.

Princip odpovědnosti provozovatele solární elektrárny potvrzuje ustanovení § 9 odst. 2 písm. b) ZVUŽ („odpovědnost výrobce za plnění těchto povinností nezaniká, pokud provozovatel kolektivního systému jejich plnění nezajistí“) ve spojení s § 72 odst. 3 ZVUŽ („Při zajišťování plnění povinností podle odstavce 1 se použijí přiměřeně ustanovení tohoto zákona o povinnostech provozovatele kolektivního systému při zajišťování kolektivního plnění povinností výrobců“), ze kterých vyplývá, že odpovědnost provozovatele solární elektrárny nezaniká, pokud provozovatel kolektivního systému plnění povinností provozovatele solární elektrárny nezajistí. Pokud provozovatel kolektivního systému přestane příslušné povinnosti plnit, jsou odpovědní za splnění zákonných povinností stále daní provozovatelé solárních elektráren, kteří měli s

provozovatelem kolektivního systému uzavřenou smlouvu o kolektivním plnění povinností. Odpovědnost za solární panely nemůže jít k tíži jiných osob, jiných provozovatelů solárních elektráren nebo provozovatelů kolektivních systémů (bez úhrady příslušných příspěvků).

To dokládá i § 72 odst. 4 ZVUŽ, který stanovuje tzv. zákaz křížového financování („*tyto peněžní prostředky a výnosy z nich mohou být použity výhradně na zajištění financování předání ke zpracování, využití a odstranění těch odpadních solárních panelů, na které byly určeny. Křížové financování mezi činnostmi nakládání s odpadními solárními panely uvedenými na trh do dne 1. ledna 2013 a ostatními činnostmi provozovatele kolektivního systému není přípustné.*“). Provozovatel kolektivního systému tak nemůže financovat zpracování, využití a odstranění odpadních solárních panelů uvedených na trh do 1. 1. 2013 z jiných zdrojů, např. z příspěvků uhrazených výrobcí solární panelů. Systém zúčtování příspěvků podle § 72 odst. 2 zákona o VUŽ potom prakticky zakazuje, aby náklady jednoho provozovatele solární elektrárny šly k tíži jiného provozovatele. Pokud by příspěvky neměly být provozovateli solárních elektráren uhrazeny, nebylo by možné systém zúčtování příspěvků vůbec realizovat.

Zákon dále provozovatelům kolektivních systémů stanovuje povinnost jednotného přístupu ke svým klientům (jak výrobcům, tak provozovatelům solárních elektráren), což vyplývá z § 44 odst. 2 ZVUŽ ve spojení s § 72 odst. 3 ZVUŽ. Kolektivní systém tak nemůže zajišťovat plnění povinností pro více provozovatelů solárních elektráren, vůči kterým uplatňuje rozdílné přístupy z hlediska úhrady.

Provozovatel kolektivního systému tedy nemůže „převzít plnění povinností“ podle § 56 odst. 1 ZVUŽ, aniž by měl možnost zajistit financování jejich splnění, a smluvně se zavázat k zajištění plnění povinností provozovatelů solárních elektráren bez zajištěného řádného financování, neboť by nejednal s péčí řádného hospodáře.

S ohledem na výše uvedené lze uvést, že provozovatelé kolektivních systémů, kteří uzavřou smlouvy s provozovateli solárních elektráren, kteří dříve plnili povinnosti prostřednictvím kolektivního systému XSOLAR REUSE SYSTÉM, a.s., mohou požadovat po těchto provozovatelích solárních elektráren uhrazení „recyklačního“ příspěvku, nebo jeho části v případě, že nebude resp. bude provedena jen částečná úhrada převodem „recyklačního“ příspěvku ze strany předchozího provozovatele kolektivního systému XSOLAR REUSE SYSTÉM, a.s.

S ohledem na nejistotu ohledně převodu uhrazeného „recyklačního“ příspěvku ze strany společnosti XSOLAR REUSE SYSTÉM, a.s., lze za dané situace uzavřít s těmito provozovateli solárních elektráren smlouvu o kolektivním plnění, která bude obsahovat závazek tohoto provozovatele k plné úhradě příspěvku s tím, že pokud v budoucnu k převodu zůstatku příspěvku ze strany předchozího provozovatele podle § 56 odst. 1 ZVUŽ skutečně dojde, bude mu případný přeplatek příspěvku vyúčtován a vrácen.

Ke konkrétním praktickým dotazům sdělujeme následující:

1. „Nový“ kolektivní systém je povinen uzavřít smlouvu s každým provozovatelem solární elektrárny, který o to projeví zájem (za předpokladu, že je k tomu oprávněn), tedy i s

provozovatelem historické solární elektrárny, který byl zapojen v kolektivním systému REMA PV Systém, a.s. To vyplývá z § 44 odst. 3 ZVUŽ ve spojení s § 72 odst. 3 ZVUŽ, který stanovuje, že provozovatel kolektivního systému je povinen uzavřít smlouvu o kolektivním plnění pro všechny vybrané výrobky uváděné výrobcem na trh v rozsahu svého oprávnění k provozování kolektivního systému, pokud o uzavření této smlouvy výrobce projeví zájem a nemá vůči provozovateli kolektivního systému nesplněné splatné dluhy.

2. Jak vyplývá z výše uvedeného, „nový“ kolektivní systém může po provozovateli solární elektrárny požadovat zaplatit příspěvek na „historické“ solární panely uvedené na trh do dne 1. ledna 2013 v plné výši s tím, že tento příspěvek by se snížil o část příspěvků, které budou převedeny od XSOLAR REUSE SYSTÉM, a.s.

3. „Nový“ kolektivní systém může po provozovateli solární elektrárny požadovat příspěvek na krytí provozních či administrativních nákladů po dobu přepokládaného trvání smlouvy do doby dořešení platby příspěvků jako celku (buď na základě doplacení ze strany provozovatele historické solární elektrárny nebo na základě převodu ze strany XSOLAR REUSE SYSTÉM, a.s.).

4. Účinnost smlouvy s „novým“ kolektivním systémem nemůže být odložena nebo podmíněna okamžikem převodu recyklačního příspěvku od XSOLAR REUSE SYSTÉM, a.s. „novému“ kolektivnímu systému, neboť by tím nebylo zajištěno řádné financování zpětného odběru, zpracování, využití a odstranění odpadních solárních panelů.

S pozdravem

Ing. Bc. Jan Maršák, Ph.D.
pověřen řízením odboru cirkulární
ekonomiky a odpadů
podepsáno elektronicky

Rozdělovník

ASEKOL Solar, s.r.o.
ČEZ Recyklace, s.r.o.
ECOPARTNER, s.r.o.
ELEKTROWIN, a.s.
FitCraft Recyklace, s.r.o.

MINTES Solutions, s.r.o.
PV Recovery, s.r.o.
Recycling Systems, s.r.o.
REsolar, s.r.o.
Solární asociace, spolek